

ZAMONAVIY ADABIYOTGA FEMINIZMNING TA'SIRI

Aliyeva Sarvinoz Abbosjon qizi

Farg'ona davlat universiteti

Amaliy ingliz tili kafedrası katta o'qituvchisi, PhD

Mahmudova Barchinoy Dilshod qizi

Ingliz tili va adabiyoti fakulteti talabasi

FarDU

Anotatsiya: Bu maqolada ingliz adabiyotida feminizmning birinchi paydo bo'lishi, kim tomonidan birinchi asar yozilgani va shu yo'nalishni kim birinchi yoritib bergani haqida mal'umotlar beriladi.

Kalit so'zlar: feminizm, zamonaviy adabiyot, qahramonlar, adabiy asarlar, ijtimoiy tenglik, huquq va erkinlik.

Abstract: This article provides information about the first appearance of feminism in English literature, who wrote the first work, and who first highlighted this trend.

Keywords: feminism, modern literature, heroes, literary works, social equality, right and freedoms.

Аннотация: В данной статье представлена информация о первом появлении феминизма в английской литературе, о том, кто написал первые произведения и кто первым выделил это направление.

Ключевые слова: феминизм, современная литература, герои, литературные произведения, социальное равенство, права и свободы.

Feminizm - ayollarning siyosiy, iqtisodiy, shaxsiy va ijtimoiy huquqlarini qaratilgan mafkura. Oddiy qilib aytganda, feminizm jamiyatda ayollarga nisbatan kamsitishlarga qarshi kurashdir. U ko'pincha ayollarning rollarini erkaklarnikiga teng bo'lmagan, xususan, maqom, imtiyoz va hokimiyatga oid rollarni belgilaydi va odatda ayollar, erkaklar, oilalar, jamoalar va jamiyatlar uchun oqibatlarni istalmagan deb tasvirlaydi. Bundan tashqari, feministik harakat paydo bo'lganidan beri, ko'plab ayollar harakatning o'zi haqida o'z fikrlarini ifodalash uchun feministik adabiyotdan foydalanganlar. Feministik g'oyalar asrlar davomida adabiyotga, XIX asrning feminist yozuvchilaridan tortib zamonaviy feministik mualliflarga ta'sir ko'rsatdi. Feminizm, zamonaviy adabiyotda ajoyib o'rin egallagan va qizlar haqida qissalarni ko'rsatgan ta'sirli bir g'oya bo'lib ko'rinadi. Feminist adabiyotda eng muhim mavzu, jins ro'l va qizlarning imkoniyatlari va tajribalari chegaralari bilan qanday shakllanayotganini o'rganishdir. Feminist yozuvchilar doimiy jins norma va kutubxonalarini qanday shakllantirishni va bu normalar qizlar uchun zulm va zararli bo'lishini ko'rsatishdi. Feminist adabiyotda o'ziga

xos masalalar, masalan, seksizm, homofobi va qizlarning jamiyatda marginalizatsiyasi va diskriminatsiyaga qarshi kurashni o'rganadi. Ushbu muammolarni kengaytirish orqali, feminist yozuvchilar ma'lumotlarni oshirish va o'zgartirishni chaqirishni hedefga qo'yadilar. Feminist adabiyotda ham qizlarning kuchini, sog'lomligini va faoliyatini bayon etadi. Feminist adabiyotda qizlar ko'p tomonlama shaxslar sifatida tasvirlanadi, ularning o'z ishonchlari, maqsadlari va murajatlariga ega bo'lgan kompleks insonlar sifatida tasavvur qilinadi. Ular faqat erkaklar bilan bo'g'liq emas, balki o'z hikoyalarini aytish imkoniyatiga ega bo'lgan to'liq shakllangan shaxslar sifatida tasvirlanadi. Feminizmning birinchi paydo bo'lishi tarixiy ravishda 1 asrlarda bo'lgan. Bu davrda ayollar o'z huquqlarini va tengliklarini talab qilishga boshladi va jamiyatda qo'llab-quvvat topdi. Feminizmning paydo bo'lishi jamiyatda ayollar huquqlarining o'zgarishi uchun muhim bir bosqich edi va hozirgi kunda ham bu harakatlar va g'alabalar jamiyatda o'z o'rinini olishgan.

Feminizm zamonaviy ingliz adabiyotiga kuchli ta'sir qildi, ayol qahramonlarni tasvirlash usullarini shakllantirdi va ayollarga o'z hikoyalarini aytib berish imkoniyatini berdi va ayollarning jamiyatda o'zlarining o'zgarishlarini qo'llab-quvvatlash, o'z huquqlarini oshirish va o'zlashtirishga yo'l ochish uchun qadam qo'yishni ko'rsatadi. Ilgari ayollar ko'pincha ikkinchi darajali rollarga tushurilar yoki adabiyotda streotiplar sifatida tasvirlandi. Biroq, feminist yozuvchilar bu konventsionallarga e'tiroz bildirishdi va ayollar tajribasi yanada murakkab va haqiqiy tasvirlashga intilishdi. Feminist adabiyot jins va jamiyatning tushunchasini shakllantirishda muhim kuch bo'lib qolmoqda va uning ta'siri bugun erkak yozuvchilar tomonidan aytib borilayotgan murakkab va kuchli hikoyalarda ko'rinadi va gender va kuch dinamikasi haqidagi an'anaviy tushunchalarga qarshi chiqdi va ilgari eshitilmagan tarzda ayollar tajribasiga ovoz berdi. Feministik adabiyot bizning gender va jamiyat haqidagi tushunchamizni shakllantirishda muhim kuch bo'lib kelmoqda va uning ta'sirini bugungi kunda yozuvchi ayollar tomonidan aytilgan rang-barang va kuchli hikoyalarda ko'rish mumkin. Feministik adabiyotning asosiy mavzularidan biri bu gender rollari va ular ayollarning imkoniyatlari va tajribasini cheklash usullarini o'rganishdir. Feminist ingliz yozuvchilar ko'pincha jamiyatning qat'iy gender me'yorlari va umidlarini qo'llash usullarini va bu me'yorlar ayollar uchun zulmkor va zararli bo'lishi mumkinligini ta'kidlaydilar. Bundan tashqari, feministik adabiyot ham ayollarning kuchi, chidamliligi va vakolatini nishonlaydi. Feministik ingliz adabiyotdagi ayol qahramonlar ko'pincha o'z xohish-istaklari, ambitsiyalari va kurashlari bilan murakkab, ko'p qirralari shaxslar sifatida tasvirlanadi. Bu belgilar nafaqat erkaklarga bo'lgan munosabatlari bilan belgilanmaydi, balki o'z hikoyalari bilan to'liq amalga oshirilgan shaxsdir. Feminizmning turli shakllari va uning adabiyotdagi ta'siri haqida ko'plab kitoblar mavjud.

Feminizmning birinchi paydo bo'lishi Ingliz adabiyotida Mary Wollstonecraft tomonidan yozilgan "A Vindication of the Rights of Woman"¹⁷ asari bilan bog'liq. Bu asar 1792 yilida chop etilgan va uning asosiy maqsadi erkaklar va ayollar o'rtasidagi tenglikni talab qilish edi. Wollstonecraft 18-19 asrlarda yashagan britaniyalik yozuvchi va fikr-mulohaza muallifi edi. 1792 yilda "A Vindication of the Rights of Woman" nomli asari bilan tanilgan, bu asar ayollarning huquqlari va jamiyatda o'z o'rinini topishiga bag'ishlangan eng muhim asarlaridan biri sifatida taniladi. Wollstonecraftning fikrlari, ayollarning erkalik, ta'lim, va jamiyatdagi muomalalari bo'yicha o'zgarishlar talab etishga yo'l ochdi va feminizmning oldin yurishiga olib kelgan. Mary Wollstonecraftning yozgan asarlari va fikrlari feminizmning rivojlanishida ahamiyatli o'rin egallaydi va uning insonlar orasida eng tanilgan shaxslardan biri sifatida qoraladi. Judit Butler - amerikalik feminist va gender nazariyotchisi bo'lib, uning faoliyati gender, jins va o'ziga xoslik haqidagi zamonaviy tushunchalarda katta ta'sir ko'rsatgan. Ularning eng mashhur kitobi "Gender Trouble"¹⁸, birinchi marta 1990-yilda ikkinchi nashri bilan 1999-yilda nashr etilgan. Gender Trouble - bu zamonaviy jamiyatda gender rollarini qanday tushunishlarini tanqidiy qayta ko'rib chiqadigan akademik jihatdan zich bo'lmagan fantastik kitob. Butlerning gender g'oyalarini qabul qilgan pozitsiyasi tufayli kitob juda ziddiyatli edi. Ko'p odamlar bir vaqtlar jinsni odamlarning dunyoda mavjudligining tug'ma va tabiiy qismi deb o'ylashgan; Butler bu taxminga shubha bilan qaradi va jinsni turli sharoitlarda o'zgarishi mumkin bo'lgan ijtimoiy tuzilma sifatida joylashtirdi. Butler bugungi kunda nufuzli gender nazariyotchisi va akademik bo'lib qolmoqda. Amerika ayollar harakatining kelib chiqishini 1960-yillarning oxiridagi nostalgik nurga bog'laydigan an'anaviy donolikdan qochib, "Feminism Unfinished"¹⁹ ushbu muhim Amerika ijtimoiy harakatining boshlanishini 1920-yillargacha kuzatib boradi va bu jarayonda kengaygan, tarixiy hikoyani yaratib beradi. Linda Gordon va Astrid Genri zamonaviy "o'ychan" feministik falsafaga qarshi chiqib, ayollar tarixi ko'pincha siyosatni, mehnat masalalarini va turli iqtisodiy sharoitlarni siyosatdan chetlashtirishini ta'kidlab, saylovdan keyingi saylov huquqini ko'rsatadilar, ayollar harakati ayollarni ish joyida ekspluatatsiya qilish bilan bir qatorda jinsiy huquqlarga ham e'tibor qaratdi. Mualliflar bizning feminizm haqidagi "to'lqinli" tasavvurimizni sinchkovlik bilan qayta ko'rib chiqishadi, bu esa ilgari ushbu ommaviy axborot vositalari tomonidan boshqariladigan "to'lqinlar" ichida aniq tanaffuslar va keskin bo'linishlar mavjudligini

¹⁷ The Complete Works of Mary Wollstonecraft. Ed. Janet Todd and Marilyn Butler. 7 vols. London: William Pickering, 1989.

¹⁸ Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity
Philosophy/Women's studies/Gender
Thinking gender

¹⁹ Feminism Unfinished: A Short, Surprising History of American Women's Movements. New York, Liveright Publishing Corporation, a division of W.W. Norton & Company, 2014.

taklif qiladi. Tarix kitoblari o'tmishdagi ishchilar sinfi va ozchilik ayollarining sezilarli faolligini qanday yashirganligini ko'rsatib, "Feminism Unfinished" juda kerakli tuzatishni taqdim etadi.

Xulosa, feminizm harakati jins tengligi va ayollar bilan birgalikda jamiyatda barcha sohalarida ayollarning kuchayishini qo'llab-quvvatlashni tashvish qiladi. Feminizm jamiyatlar erkaklar nuqtai nazarini ustun ko'rishi ,ayollarga esa adolatsiz munosabatda bo'lishi g'oyasini o'z ichiga oladi. Feminizm, ayollar huquqlarini va imkoniyatlarini oshirishda muhim imkoniyatlarni yaratdi, lekin haqiqiy tenglikka erishish uchun hali ko'p ishlar qolmoqda. Barcha jinslarning feminizm idealini qo'llab-quvvatlashi va barcha uchun adolatli va barqaror dunyo yaratishga qaratilgan ishni amalga oshirish juda muhimdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Brunell, Laura ,Burkett,Elinor "Feminism"Encyclopaedia.2019-yil 21-may
2. The Complete Works of Mary Wollstonecraft. Ed. Janet Todd and Marilyn Butler. London: William Pickering, 1989.
3. Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity
Philosophy/Women's studies/Gender
Thinking gender
4. Echols, Alice . Daring to be .Minnapolis:University of Minnesota Press,1999.
5. Disciplining Feminism : From social Activism to Academic Discourse.
Duke University.
6. Feminism Unfinished: A Short, Surprising History of American Women's Movements. New York, Liveright Publishing Corporation, a division of W.W. Norton & Company, 2014.